

ABONAMENTUL:

De la an 70 Lei = 140 Cor.
 An. an 36 Lei = 72 Cor.
 Trei ani 18 Lei = 36 Cor.
 Prețul anual număr e de
 25 bani sau 50 fl.
 Telefon p. oraș și in-
 terurban Nr. 250.

ROMÂNUL

REDACTIA
 ȘI ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi numărul 1 a.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrația
 și se taxează după tarife.
 MANUSCRIPTELE NU SE
 ÎNAPUIAZĂ.

Situația la Budapesta.

— Nici o soluție în chestia cabinetului. Intrarea lui Horthy în Budapesta. —

Din surse bine informate se anunță, că Georges Clerk, ar fi prelungit față de primul ministru Friedrich, termenul pentru formarea noului guvern de concentrare, până la cinci zile după intrarea în Budapesta a trupelor naționale maghiare, (acest termen a și trecut), de sub comanda amiralului Horthy. După știri încă neoficioase, președintele actual de consiliu, Ștefan Friedrich, recunoscut de puținele aliate, a prezentat ieri dlui Clerk următoarea listă a noului cabinet: Ștefan Friedrich, ministru președinte, externe: baronul Iuliu Wlasz, comerț: Ernő Garami, finanțe: Ludovic Jassy, (fost comisar și prefect al Aradului în timpul revoluției), război: Martin Lovász, justiție: Wilhelm Vázsonyi (ovreu), culte și instrucțiune: contele Ion Zichy, agronomie: Aurel Desseffy, ministrul micilor proprietăți: Ștefan Sabó de Nagyatád. În cabinet mai intră Francisc Henrich și Iuliu Rubinec. Clerk nu și-a dat încă răspunsul, care de sigur este așteptat cu enervare de toată Ungaria. Dela eșirea trupelor românești din Budapesta, aspectul capitalei s'a schimbat mult. După eșirea trupelor române din Budapesta, unde au fost străjeri ai ordinii și mângăietori ai nenorociților, protectorii flămânților, timp de patru și jumătate luni, — la câteva ore în urmă și-au făcut intrarea triumfală trupele amiralului Horthy, cam 10 mii de oameni.

Populațiunea capitalei a primit cu entuziasm trupele naționale. Primarele de Strigoniu, ministrul președinte, au întâmpinat pe amiral cu discursuri de-o rară însuflețire. Horthy, răspunzând bineventurilor într'un discurs lung, ridicat în șea, accentuiază, că această capitală, Budapesta a comis față de țară crime de neiertat, dar el, Horthy și armata e gata să ierte greșelile capitalei, care a aruncat în tină coroana sfântă a poporului maghiar, dar că va ști și să lovească fără milă în dușmanii interni ai Ungariei creștine.

Așa la Budapesta. În urma trupelor române cari se retrag pedestru și în ordine, înaintează mici detașamente ale armatei maghiare, cari se dovedesc a fi însă numai la înălțimea disciplinei „gardelor de oțel”, cari stau cu pușca încărcată și tanțoși declară prețutindenii starea de asediu.

Avem informațiuni pozitive că aceste detașamente introduc prețutindenii teroarea și stau în serviciul ministerului de propagandă maghiară, a cărui prima țintă este menținerea „întregității Ungariei”. Trei soldați români, însărcinați cu paza unui vagon de haine ale armatei, în special cojoace, au fost deținuți de o patrulă mai mare ungurească și au fost supuși la cele mai neomenoase suplicii.

Contele Teleki, unul dintre membrii facultativi ai ministerului de propagandă, a declarat presei maghiare la 17 Noembrie, că ministerul de propagandă în tot timpul ocupației românești la Budapesta a lucrat intens în Ardeal, Banat și Crișana, în interesul „întregității Ungariei” și că de acum înainte acest minister ne mai având a se teme de vigilența armatei române își va continua activitatea cu răvnă însușită!

Amabilitatea și generositatea armatei române, a țării românești nici nu putea fi altfel răsplătită, din partea nepoților lui Attila

și Arpád, decât așa cum de fapt este azi răsplătită.

Prezența reprezentanților aliaților noștri la Budapesta atenuiază încă această atitudine tipică a ungarilor, — dar ce va fi când aliații noștri vor învăța să n'audă, să nu vadă, — ce va fi când reprezentanții aliaților noștri vor părăsi Budapesta? T. N.

Cum vreau unii să-și scape pământul de expropriare.

În comuna Pauliș s'a parcelat izlazul în anul 1895. Oamenii cu părți mai mici au fost îndemnați de notarul ovreu al comunei și de câțiva conducători rătăceți să vândă avocatului Schwarz Jenő din Arad competențele, în caz contrar le pierd. Seiuși și ademeniți și-au vândut câte cu 10—15 f. partea lor din izlaz, astfel avocatul a ajuns stăpân pe 66 jughere cat., primind apoi și expropriat alte 12 jug. și arogându-și dreptul și la puținul izlaz rămas după segregare.

Advocatul ovreu a arendat ani de-a rândul pământul amintit, în sfârșit la anul 1912 l-a vândut economului Iosif Ianota, care avea să achite prețul în mai mulți ani. Urmând războiul și chemat fiind la arme, I. Ianota n'a putut satisface condițiile contractului, iar soția acestuia e scoasă în 1916 din folosința pământului. În anul următor a lucrat în regie pământul următorul lui Schwarz I., apoi l-a dat din nou în arândă făcând arândatorul nou încercări cu altoi de vie pe vr'o 3 jughere.

Informat apoi proprietarul de dispozițiile legii agrare, declară că întreg teritoriul e merit să fie pepinieră de viță de vie de necesitate primordială pentru pedagogia Aradului și Ardeal, în urmare a și încheiat contract cu un viticultor pentru cultivarea viței americane și altoilor. Terenul e însă nepotrivit pentru cultura acestora. Proprietarul sprijinit pe un atestat dela șeful regiunii viticole din Miniș, Jausz O. vrea să-și scape pământul de expropriere, mai ales din cauza că prețul prevăzut în reforma agrară pentru dânsul e mic.

Se poate ușor dovedi că terenul nu e pentru viță de vie, ani de-a rândul a fost arabil, proba cu altoi și vie americană n'a succes, proprietarul vrea să-l scape de expropriere, declarându-l „pepinieră model”.

Atragem atențiunea comisiunii județene de expropriere asupra felului cum lucrează ca să-și mântuiască pământul câștigat fără trudă, și rugăm pe cei chemați să aibă în vedere interesele țaranului stors și nedreptățit până acum, iar nu ale speculanților fără suflet înavuțiți în urma conjuncturilor de război.

Sătenii din Pauliș.

Săptămâna bibliografică.

— Trei numere din Biblioteca „Iubirea de neam”. —

Ezuzul acestei biblioteci, care, de curând, a încărcat vitrina cu trei numere, e destul de interesant ca să ne oprim ceva mai mult. El prezintă, dublul aspect al unei utilități reușite și al unui cap de operă de ridicul. Să amânăm și să începem cu cel de-al doilea aspect.

Numărul 23 tratează despre: *Frăția Moldovei Unite și Partidul naționalist-democrat* iar numărul 25 despre *Noua organizare naționalist-democrată*. Ele sunt redactate de dl Miron Axinte.

Dl Miron Axinte este un utopist de rasă adică un constructor de castele în Spania, un minunat organizator de deziderate. El este deținătorul băncilor culturale, și crainicul *Frăției Moldovei Unite*. Mă întrebați, neliniștiți, ce sunt acestea? Vă voi răspunde cu ajutorul a numeroase citate din cele două numere, amintite mai sus, după ce însă, s'mi veți îngădui să mă raportez pentru o clipă la demnul strămoș al dlui Miron Axinte, neuitatul erou al lui *Caragiale, Cațavencu*.

În memorabilul său discurs-program din seara candidaturii, Cațavencu își regăsește elocința după intreruperea provocată de apariția cetățeanului turmentat în sacramentalele cuvinte: „Fraților, iată ce spun statutele Societății noastre la art. 1: „Se tormează în urbea noastră o soțietate enciclopedică-cooperativă cu numele de „Aurora Economică Română”. Scopul soțietății este ca România să fie bine și tot Românul să prospere!”

Și într'alt loc vorbind de aceeași soțietate o arată: „independentă de cea din București... pentru că noi suntem pentru descentralizare.”

În „Noua organizare naționalist-democrată. Orașul Iași”, dl M. A. spune:

«Avem în Iași tineri comercialiști naționaliști români, cari ar putea înființa o primă Banca culturală cooperativă federală naționalistă.»

Cu toți am subscris capitaluri și în loc ca ale noastre capitaluri să slujească la crearea de bănci politice și la a ascunde prin ele, politicienii fonduri secrete pentru alegeri, în băncile lor anonime pe acțiuni (liberalii etc.), mai bine ar folosi $\frac{1}{16}$ — $\frac{1}{8}$ din beneficiu, dela 7.50—10 proc. din dividenda anuală a întreg capitalului pentru opere naționaliste mărturisibile, culturale și economice, prin aceste bănci culturale naționaliste.»

Dupăcum se poate observa sub o identitate de expresie rezidă o diferență. O nuanță, e adevărat. Cațavencu își înființase cooperativa, d. M. A. are de gând. În primul rând, dsa socotește că „pentru naționaliștii cari stau în Iași, această organizațiune este un moft, ca ușurință, în locul pierderii de vreme și a criticelor negative. E destul sincera hotărâre energetică și lucrurile decurg rentabil dela sine”. Iar de vreme ce o astfel de organizațiune e un moft și pentru lucrurile să decurgă rentabil dela sine, d. M. A. invită băncile populare, cooperativele și federalele să contribuie la cultivarea poporului. Dacă n'au făcut-o până azi este „că nu le-a zorit nimeni”. Și apoi, adăogă dsa, „unde mai punem că se mai pot ușor crea încă 3 bănci populare: în Păcurari, în Sărărie și în centru!”

Și cu toate că bănci se găsește, că, la nevoie se mai pot înființa, că are și cine le zori acum, totuși „mișcarea naționalist-democrată în 15 ani nu are nici măcar 3—4 mari bănci culturale.” Vădă o găsește d. M. A. în lipsa organizațiunii cu toate că organizațiune-

nea, a spus-o tot d. M. A. „e un moft pentru naționaliști” și, cași cum tot răul ar veni din lipsa unei bune definițiuni a organizațiunii d. M. A. se grăbește s'o dea:

„Organizațiune însemnează: «organ», nu sub ținerea «cu talgerul» a gazetelor însemnează «organe rentabile» vii, banul fiind „nervus rerum” și capitalul fiind «circulant», neimobilizat, după porunca științei economiei politice».

Dupăcum se vede toată scăparea stă în „rentabilitate” în primul rând și în al doilea rând în „înbogățirea cinstită a naționaliștilor”. Pentru că:

„Cum fiecărui român i se pot descoperi mijloacele de a deveni, prin muncă cinstită și multimilionar trebuie să i se ceară să renunțe complet la egoismul lui pentru a jertfi o parte din această avere ce-l vom învăța a face de îndată ce o va fi făcut, în folosul luptei neamului său».

Dar nu numai naționaliștii se pot îmbogăți ușor după rețetele dlui M. A. dar chiar:

„Există mijlocul ca toți românii să devie bogăți prin ei înșiși, prin munca și votul lor. Cumpărați și vindeți toate lucrurile voastre, numai prin cooperative. Unde nu aveți, cereți frunțașilor voștri, să vă facă. Dacă nu vor, siliți-i, publicați-i în gazete, lubiți-vă unii pe alții, precum sunteți creștini buni voi românii!”

Al doilea opuscul e un pomelnic al marilor lucrări plănuite de „Frăția Moldovei Unite”, care lucrează la descentralizarea Moldovei și la ridicarea Iașului căci „forma României schimbându-se, s'a încincit grosimea României” și astfel „Iașul a devenit unul din orașele centrale ale Noului României”. Intre lucrări e prelungirea tramvaiului până la Repedeș, aducerea sucursalei Muntelui de Pietate și alte puncte cari amintesc eroica sfortare a primarului cari izbutise să oprească, un minut, expresul la Mizil, dar mai ales „crearea catedrelor de stil românesc la Universitate (sic), la Școala de Bele Arte și Școala de Arte și Meserii la care să se înființeze și cooperativă de absolvenți (ca la Câmpulung Moldovenesc Bucovina)”

Și fiindcă veni vorba de stil să desăvârșim imaginea pe cari cititorii vor fi avut-o despre stilul dlui M. A. din citatele făcute, cu această paralelă între un pasaj care-i aparține și unul — pentru că d. M. A. are obsesia modelelor ce se înrudesc — al lui Farfuridi, maestrul caragealian al beției de cuvinte:

Farfuridi:

»Atunci, iată ce zic eu, și împreună cu mine trebuie să zică asemenea toți aceia care nu vor să cadă la extremitate, adică vreau să zic, da, ca să fie moderați... adică nu exagerațiuni!... într-o chestiune politică... și care, dela care află viitorul, prezentul și trecutul țării... Să fie ori prea-prea, ori foarte-foarte... încât vine aci ocazia să întrebăm pentru ce?... da... pentru ce?»

D. Miron Axinte:

»Și când s'a luat această inițiativă de a înființa institutul de editură naționalistă, oare nu ne-a preocupat chestia «casierului» (abstracție făcând de chestiunea onestității, care nu formează obiect de discuții la naționaliști) a «persoanelor», pentru a putea deroga dela unele condiții ale pactului? **Intrebăm!** Oare nu? Să fie știut!...»

E de ajuns. Cititorii se vor fi convins că dl M. A. are mâna nefericită și că intenției de a servi cauze nobile nu-i răspund puteri egale. Și totuși dacă am insistat asupra acestui caz al bibliotecii „lubirei de neam” din care numele 23 și 25 nu sunt decât o târzie reeditare a farfuridismului am făcut-o pentru că ne dă prilejul să completăm: 1-o Nu-îl de ajuns o intenție pentru că să izbutească ceva folositor, 2-o editurile fac un rău serviciu și cititorului virgin din părțile acestea când îi pun la îndemână cărți — ieftine, dar proaste — lipsite de orice interes viu și lor înseși când strică o hârtie pe care ar putea-o întruibuința cu mai mult folos. De pildă: ne-a căzut în mână o broșură, tipărită la Oradea-Mare. *De zile mari*, poezii potrivite pentru educația națională, număr din *Biblioteca școlară și a tinerimei*, îngrijită de dl *Iosif Stanca*. E o mică antologie de poezii patriotice care dela Nenițescu până la Coșbuc și Goga cuprinde frumoase pagini de simțire românească. Nu-i o operă originală, de sigur. Cu toate acestea folosul ei este nemărginit față de cele două broșuri ale dlui M. A.

Cele două, căci — și aici vine al doilea aspect despre care am amintit la începutul acestui articol, acel al utilității — al treilea număr — cu excepția titlului și a celor 2 pagini de introducere care aparțin dlui M. A. — *Cum trebuie să fie o școală românească*, este cât se poate de bun. E adevărat că el nu aparține dlui M. A. El cuprinde un emoționant episod din lupta pentru românism a românilor macedoneni și constituie un fragment din memoriul dlui *Gușu Papacosta*, fondatorul școlii românești din Moloviște, viața lui Monastir. Este lupta entuziastă pentru școală românească a macedonenilor de prin c. 1880.

Bunătațea acestui opuscul ne îndreptățește îndeajuns să fi fost aspri pentru celelalte două numere și să cerem, pentru viitor, mai mult control de sine celor ce se improvizează autori iar editurilor mai multă circumspecție și mai multă dragoste pentru bietul cititor român.

Perpessicius.

O nedreptate școlară.

În comuna mea sunt 2 școli. Una e confesională română, cealaltă e de stat maghiară. La amândouă școlile funcționează câte o învățătoare. La cea de stat învățătoarea e unguroaică fără să știe altă limbă decât cea maghiară. Elevii ei sunt toți maghiari. În decursul războiului a fost împărțită de salarii regulat, de ajutoare de război, scumpete, haine etc. A venit statul român. A depus jurământul, își capătă tot aceiaș plată și ajutoare ca înainte regulat, cam 500 cor. lunar. Prelegerile însă nu le-a început nici astăzi în 17 Noemvrie 1919. Ceice dau plata nu o intrabă, cucoană faci ceva dta? E destul că a depus jurământul.

La școala noastră e iarăși învățătoare, care instruiază elevi români. De 20 de ani de când e învățătoare a depus o muncă cinstită în școală, a dus o luptă grea cu autoritățile maghiare pentru susținerea școlii.

Nu s'a împărțit de nici un ajutor în decursul războiului pentru că nu avea întregire la salarii. Întregire nu capătă pe motivul că e școala de stat maghiară în loc. Ba ce e mai mult trebuia să jertfească din salariul ce-i compețea, an de an, 2—300 cor. Că salariul era numai fictiv față de autorități ca să nu perdem școala, încolo în faptă era mai mic decât prescria legea. Ne mai vorbind de neregularitatea primirii lui.

A venit statul român. A depus și ea în aceeaș zi cu învățătoarea unguroaică jurământul. Prelegerile le-a început la termenul prescris 1 October. În salarii n'a primit nici până astăzi în 17 Noemvrie 1919 un filer pe anul 1919. Rugările pentru întregirea salariului sunt trimise de 6 luni. Nici un rezultat.

De ce tocmai acești martiri ai culturii române, cari or dus cu întreaga lor viață o luptă pentru susținerea școlii, o luptă amară cu traiul vieții; de ce tocmai acești nefericiți, cari în decursul războiului or fost tractați așa de mașteri neprimind nici un ajutor; să fie și acum în statul român tot așa de mașter tractați?

S'a dat un ordin nou că toate școlile de stat și comunale să fie provăzute cu cele trebuincioasă din bugetul comunei. Dacă ar fi dat guvernul unguresc un așa ordin am fi făcut larmă de s'ar fi cutremurat întreagă Europa. Astăzi îl esecutăm în tăcere. Credințioșii mei cari susțin școala confesională din greu trebuie acum să susțină și școala de stat maghiară. De ce nu s'a dat ordin atunci că toate școlile din comună fără deosebire de caracter să fie provăzute cu lemne etc., din bugetul comunei, că în modul acesta și surăni ar da pentru școala noastră cum dăm noi pentru a lor. Pentru că cu 100 cor. pusă în preamunăriul școlii confesionale astăzi nu se mai prevede școala cu nimic.

Nu știi ce să crezi! Ești în România-mare, dar în porcărie ungurească.

Nichentea Pinteș, preot.

INFORMAȚIUNI.

Din cauza serbătorii Sf. Mihai și Gavril, Românul va apare Sâmbătă la orele obișnuite.

Cu prilejul zilei onomastice, „Românul” aduce felicitări veteranului luptător naționalist dela Chișineu, d. Mihail Veliciu.

— La halta Romosului și la podul Gelmarului, gărzile confiscă petrolul și alte obiecte de prima necesitate pe care și le aduce locuitorii.

Suntem rugați a interveni pe lângă cei în drept ca să se cerceteze cazul.

— Incepem a înțelege de ce nu primim regulat poșta,

Nu o primim, fiindcă azi ne-a adus sub bandă, ziarul „Viitorul”, câte două numere pe adresa: Onor. oficiului telegraf-poștal Brașov, (asta-i bandă de tot) și 2) Spitalul Militar al garnizoanei Brașov.

De ce nu s'or fi oprit la Brașov, și au venit la Arad?

— Reuniunea Femeilor Române din Arad, roagă publicul pentru ocrotirea și sprijinirea școlărilor săraci să-și deie obolul.

În scopul acesta s'au primit 2000 cor. dela comisia de aprovizionare județiană prin revizoratul școlar, dela dna Emilia Bodrojan născ. Ciorogariu, 50 cor. ca rescumpărare de cununa eternă pentru nepoata: Gabriela dr. Brădean.

*— Pentru înființarea unei biblioteci a soldaților bolnavi în spital, rugăm publicul, autorii și editorii să binevoiască a trimite cărți și reviste la adresa: „Liceul de fete Arad”. *Reuniunea Femeilor rom. din Arad.**

— Duminecă 23 Nov. a. c. va avea loc o reprezentare teatrală urmată de dans, în sala hotelului Concordia din Lipova.

Venitul acestei serbări e destinat orfanilor eroilor căzuți în luptele dela Tisa.

Se va juca „Comita” de Mană Doboș. Inceputul la orele 8 seara.

— Resortul de culte și instrucție publică s'a mutat, începând cu zina de 15 Noemvrie, în Cluj. Localurile resortului sunt strada Vasile Stroescu, fostă Teleki, sub Nr. 12—14.

— În atențiunea tuturor secretarilor comunali din toate județele aparținătoare ținuturilor de sub C. D. R. li se aduce la cunoștință, că în urma ord. circ. cu Nr. 6770 al C. D. R. apărut în G. O. Nr. 60, reuniunea secretarilor din județul Hunedoara, Mercuri în 12 l. c. au ținut o adunare generală extra-ordinară, în care cu umanitate s'a adus decisiul — a cere C. D. R. prin o delegație, ca fără deosebire — secretarii calificați conf. art. XX ex 1900 sau necalificați — cel mai scurt timp să fie cu toții calificați conform normativelor de clasificare a oficialilor de stat, luându-se în considerare etatea dela anul al 20-lea și penziunea tot de atunci.

Sunt rugați deci toți colegii din celelalte județe în cel mai scurt timp a purcede la fel.

— În ședința Eforiei școlărilor secundare din Arad, ținută eri d. a. la ora 5. în cancelaria direcțiunii liceului „Moise Nicoară”, d. director al liceului de fete, dr. Lazăr Nichi, a raportat despre activitatea desvoltată de eforie prin elevii școlărilor, în județ, în scopul de-a aduna ajutoare pentru elevii săraci ai școlărilor. D. director Mihulin a prezentat colecțiile dimpreună cu suma de 12.336 cor., iar d. director dr. Nichi suma de 5000 cor. Frumosul rezultat al scurtei activități de până acuma a fost luat cu deosebită satisfacțiune la cunoștință, și având în vedere marile număr de elevi săraci, lipsiți aproape cu totul de mijloacele de învățământ, a hotărât continuarea adunării donațiunilor mărinimoase. Din parte-ne credem că publicul din oraș și județ face cea mai generoasă faptă în interesul neamului, sprijinind materialicește acțiunea frumoasă a eforiei școlare.

Un interview al dlui S. Mehedinti.

D. S. Mehedinti fost ministru în cabinetul Al. Marghiloman, părăsind partidul conservator-progresist, a acordat ziarului Izbânda următorul interview, în care arată cum înțelege dsa să lupte în viitor pentru cauza românească:

— Cu ce impresii v-ați întors din alegeri? a fost prima mea întrebare.

— Nu se poate mai rele. Poporul nostru e mai amestecat decât ori și când. A rupt firul cu trecutul, dar nu știe ce are de făcut pentru ziua de mâine. În județul Putna, unde m'am ales ca independent, cel mai ruinat de război, alegătorii nu voiau nici măcar să audă de numele oamenilor și partidelor vechi. Firește, în astfel de vremuri, e mult mai comod să te închiizi între patru pereți. Dar, când un popor întreg aleargă spre prăpastie, poți vedea primejdia fără să-i spui un singur cuvânt spre a-l înștiința?

— Și în ce stă primejdia?

— Las toată chestia externă la o parte. Acolo gravitatea o simte oricine, căci n'avem măcar un kilometru din hotarele noastre deplin asigurate. Înăuntru însă primejdia e tot așa de mare. Ce stat e acela care nu știe nici măcar suma datoriei sale publice? Ce gospodărie e aceea care se rezimă numai pe buget de cheltueli, fără să-și socotească întâi veniturile? Înainte de război bugetul cel mai mare a fost de 640 milioane, iar acum ni-se vorbește de un deficit anual de 3 și jum. sau 4 miliarde! E oare nevoie de multă filosofie ca să vedem ce ne așteaptă în curând?

— Care e leacul?

— Sunt oameni cari vor să vindece rana, acoperind-o cu un plasture. Ei zic să verificăm câștigurile de război, apoi să punem impozite.

Desigur, averile de război trebuiesc revizuite. Altfel, puroiul lor va infecta viața noastră socială și politică timp de o generație. Impozitul de asemenea trebuie reamniat. Însă formulele astea sunt simpliste. E ca și cum ai zice celui care îi este foame: du-te în dulap și ia de mănâncă... Dar când se isprăvește provizia?

Adevărata formulă nu e dulapul, adică punga și casa de fier a contribuabilului, ci munca lui, începând în țara noastră cu plugăria. Criza prin care trecem e mai întâi și mai întâi o criză de producție. Crearea de atâtea societăți și ridicarea acțiunilor de seara până dimineața nu e semn de prosperitate, ci o quasi-esrocierie. Valori fără muncă nu se pot crea. Iar când vedem numai sporul acțiunilor, și nu găsim de desubt o muncă corespunzătoare, rezultatul nu poate fi decât un imens faliment. Niciodată țara asta n'a avut mai multe averi false decât azi, și nici odată n'a fost în pragul unei catastrofe mai grele. Când va începe avalanșa, vom avea o grindină de falimente.

De aceea, singurul leac e munca reală. Am prefăcut țara în pārloagă. Incurcând și pe foștii proprietari și pe țărani printr'o reformă agrară pe hârtie... Cine trebuie să plătească pārloaga oficială? Statul, căci el a făcut reforma și a turburat munca!

Așa dar, scăparea nu e în măsuri bugetare și reforma Constituției pe care o așteaptă toți naivii ca pe un talisman, ci în reforma muncii. Iată de ce, în zilele robiei germane, când am văzut țara ciuntită, mi-am pus toată nădejdea într'o Altă creștere întemeiată pe Școala muncii.

Din aceea carte scrisă în zile de umilință, au eșit legile școlare din 1918. Iar când legile au fost anulate, am cercat să arăt practic într'o școală cât de modestă cum se poate crește o nouă generație închinată muncii. Ajutorul pe care îl așteptăm pentru întemeierea acestei școli n'a venit, — poate și din cauză că eram membru al unei partid politic. Acuma voiu încerca din nou, căci aci e nodul chestiunii: reforma muncii începând cu lămurirea.

— Cine credeți să intre în vederile acestea?

— Dela cei care urmează metodele vechi nu știu ce se mai poate aștepta. Poli-

tica întemeiată pe societățile cari ies acuma ca din pământ, e o „politică pe acțiuni“. Firește ar fi ca grupările democratice să reprezinte politica reală a muncii. Dar democrația noastră e încă în stare nebulară. Aud că unii democrați au făgăduit: pământ fără plată, 15 sau 20 de hectare pentru fiecare cap de sătean și alte, și alte lucruri cu neputință de împlinit. Dacă va fi așa, nenorocirea e nemărginit de mare.

Cât privește metoda de lucru, știe că democrații noștri s'au sfâșiat până acuma cu aceeași patimă ca și oamenii din vechile partide. Fi-vor măcar acuma mai înțelepți? Fi-va ambiția personală a unuia și a altuia mai temperată, ori vom cădea în demagogie și bolșevism?

Zilele viitoare vor arăta ce trebuie să credem. Un lucru e sigur: România este azi în toată Europa statul cel mai primejdios atât în afară, cât și înăuntru. Problema externă, problema financiară, agrară, profesională, etnică, școlară... o pădure de probleme! îi stă înaintea...

Vai de cel care va avea acum răspunderi de guvern! Iar între aceia, de o mie de ori vai de cine va atinge aceste probleme fără pregătirea cuvenită.

Cel dintâiu parlament al României-Mari poate fi și o Dumă, după cum s'a zis, dar poate fi și un aeropag, a cărui chibzuință să asigure pe veacuri soarta românismului. sfârșește dsa.

Vion.

Solemnitatea de azi.

Azi, Vineri 21 Noemvrie, se va celebra în ambele biserici românești în biserica gr. catolică la orele 10, iar în catedrala greco-ortodoxă la orele 10 și jumătate, un parastas întru odihna sufletului marelui Voivod Mihai Viteazul, și la care vor fi reprezentate și autoritățile civile și militare.

La parastasul dela catedrală va asista afară de reprezentanții autorităților civile corpul ofițeresc în trupe cu d. general Bădescu, care a luat toate dispozițiile în vederea solemnității zilei de azi, dispunând ca la parastas să asiste o companie de onoare cu drapelul și cu muzica militară.

După amiază la orele 4 d. prof. Ionescu dela liceul „Moise Nicoară“ va ține în sala festivă dela primărie o conferință despre viața și faptele lui Mihai Viteazul. Corul elevilor liceului vor cânta cu acest prilej Imnul Regal.

La conferința aceasta e invitată a lua parte întreaga societate română din Arad.

Doleanțele învățătorilor

Din articolele publicate în unele ziare (d. e. „Patria“ nrul 214 dela 14 l. c.) reiese, că cererile învățătorilor formulate la congres și opuse împede la alte adunări nu sunt legitime și că modul lor de a-și căuta drepturile nu e potrivit și nu e permis pentru că discreditează statul român.

Ori care funcționar de azi are o serie întreagă de plângeri ca și învățătorimea, dar una este dorința învățătorilor, capitală, care satisfăcută ar arunca la umbră pe toate celelalte. Și această dorință aparte, specifică, nu și-a creat-o învățătorimea dela sine, a creat-o însuși statul.

Învățătorul ca funcționar public are aceleași îndatoriri (ore de lucru, regulamente disciplinare) ca și alt funcționar, dar când e vorba de retribuție pentru învățători se face normativ, semă, sau cum se mai botează deosebit, și cu reducere față de alți funcționari cu aceeași pregătire. Pentru că 4 clase secundare și 4 clase de școală normală sunt egale cu 8 clase de liceu.

Cerem deci împărțirea învățătorilor în clasele de salarizare a funcționarilor cu aceeași pregătire. Nu cerem spor cu 50 proc. cu 60

procente, cerem numai atât și nimic mai mult; ce dai lui X dă și lui J.

Cerem ștergerea acestei neîndreptăți care sapă în noi cu cât perpetuiază.

Cererea aceasta e absolut independentă de stările și împrejurările de azi.

Ce privește modul de a-și câștiga învățătorimea drepturile e cel constituțional. Conducerea „Asociației“ e îndreptățită să trateze în numele învățătorilor. Când cere lipsa conducerii convoacă consiliul general ori chiar congresul, cum e plănuț pe jumătatea a doua a lui Noemvrie c. c.

Toată această procedură a învățătorimii se bazează pe statutele „Asociației“, aprobate de Consiliul Dirigent.

Blaj, la 15 Noemvrie 1919.

Leontina dr. Rațiu, învățătoare. Maximilian Boeriu, învățător. Toma Cocișiu, inv. director. Leon Maior, învățător. Ioan Deva, învățător.

Cărți și reviste.

Am primit la redacție:

— **Cuvântul liber**, No 13. Revistă săptămânală are următorul sumar: I. Teodorescu Reprezentarea proporțională, Const. Graur De unde să luăm medici?, G. Galacilon Un document al vremii, Otto Bauer Exproprierea exploatatorilor, P. Constantinescu Acțiunea d-lui Tafrali, Un fost magistrat Condamnarea ziaristilor, Gr. Damian Cronică politică, Y. Un simptom social, Z. Căutarea paternității etc. Prețul 1 leu.

TELEGRAME.

Turcia bolșevistă.

Londra 20. Ziarele engleze afirmă din surse sigure, că șeful trupelor revoluționare din Asia-mică, pașa Kemal Mustafa, ar fi semnat în zilele trecute un tratat de alianță cu Lenin.

(Ag. Dacia.)

Expulsarea străinilor din Belgrad.

Belgrad 20. În urma congestionării peste măsură a capitalei, guvernul sârbesc a publicat o ordonanță, dispunând, ca toți străinii din Belgrad, să părăsească orașul în curs de 48 ore. (Ag. Dacia.)

Împrumut american pentru Austria.

Viena 20. Cancelarul Renner a avut ieri ultima constătuire cu șeful misiunii americane stabilindu-se definitiv condițiunile principale pentru obținerea unui împrumut de 48 milioane dolari, adică 5 miliarde coroane pe seama Austriei. Măine sau poimăne se va semna convenția de împrumut. (Ag. Dacia.)

Cenzurat: T. P. Nicolin.

Teatru, Muzică, Cinematografie.

— Excelentul baritonist d. Grigorie Theodorescu și dna Nina Botez vor concerta la serata de canto ce se va ține Mercuri în 26 c., cu program nou, acompaniat de orchestra, dirijată de d. Emanuil Szánto.

Biletele se vând la firma H. Bloch.

(Bo. 724).

Teatrul APOLLO
In 20 și 21 Noemvrie

Film Phönix

Scorpionul

Aventură, în 4 acte.

Aranjat de Mihai Kertész.
Primactori: Mihai Várkonyi
Ioan Balassa, Zoltan Székely și Oly Spolarits.

Teatrul URANIA

In 20 și 21 Noemvrie

Atracție italiană

O rază de soare noaptea.

Istorie aventuroasă în 4 acte

Prim actori: Cecil Triam
Henriette Bomrard și Mario Bomrard.

Te 614

Aurelia Albini soție, Mircea și Sorin Albini fii, Emilia Albini mamă, Aurelia Beșa, Emil și Veturia Bitea surori și cumnat cu copiii, Iustina Șerban cu copiii, Maria și Victor Roman cu copiii, cumnată și cumnat, precum și familiile: Barțiu, Neagoe, Albini, Nistor, etc. etc. au nețărmită durere a aduce la cunoștința prietenilor și cunoștilor că mult iubitul lor

SEPTIMIU ALBINI

s'a stins din viață Vineri în 7 Noemvrie, după lungi și mari suferințe, în al 58-lea an al vieții, la Eut, în Ardealul lui iubit. Inmormântarea a avut loc Luni în 10 Noemvrie în cimitirul din Eut.

Aceasta ține loc de ori ce altă înștiințare.
București.

DIRECȚIUNEA CENTRALĂ C. F. R. CLUJ.

7802/919-864 a.

Concurs.

Direcțiunea Centrală cfr. publică concurs public pentru furnizarea următoarelor materiale:

- 20 m³ scânduri de fag
- 2110 m³ molid brad
- 640 m³ brad forestier
- 260 m³ stejar
- 250 m³ stejar cioplit
- 40 m³ dulape de nuc
- 40 m³ dulape de stejar
- 1310 m³ dulape de brad forestier
- 190 m³ dulape de teiu
- 10 m³ dulape de paltin
- 10 m³ dulape de frasin
- 1 m³ dulape de păr
- 20 m³ dulape de molial
- 15 m³ dulape de plop
- 940 m³ dulape de stejer
- 5 m³ dulape de molid cioplit
- 10 m³ dulape de lemn tare

Blanchete pe care sunt prenotate, cantitatea și dimensiunile punctuale a materialului, precum și modurile obligative de furnizare, cari trebuie să fie completate deodată cu înaintarea ofertului, se capătă fără plată la Serviciul Economat, strada Ferencz József.

Ofertele completate după modul sus amintit să fie provăzute cu timbru de 1 Cor. și cu concursul totodată să se înainteze până în 6 Decemvrie 1919 orele 12 la serviciul din sus amintit, sau să se trimită prin poștă.

Plicul ofertului să fie cu inscripția:
Ofert la No 7802/1919 proeăzut.

Cauția stabilită în paragraf trei a condițiilor univezale de liquidare până în cinci (5) Decemvrie a. c. orele 12 să se plătească la casa centrală a cfr. din Cluj în bani gata sau în hârtii de valvare.

Oferturile care s-au înainta fără cauție nu se vor lua în considerare.

Cluj, la 6 Noemvrie 1919.

Di 720

Direcțiunea Centrală cfr.

Domnișoară diplomată dela Paris

predă franceza, de preferință printre Români. (Co 689)

Adresa la ziar sub *Sevirac*.

**Acid nitric (crud),
Acid cloridrich (crud),
Cumpără ZINCOGRAFIA „CONCORDIA“
Arad, str. Zrinyi Nr. 1 a.**

Vasile Savel. Intr'un sat de contrabandiști. Nuvele. Lei 2.

N. Iorga. Istoria Românilor pentru popor. Ediția III.

Björnstjerne Björnson. Mary. Roman. Tradus de Dr. Horia Petrea-Petrescu. Lei 4.—

Leon Tolstoi. Război și pace. Roman istoric. Traducere de Adrian C. Corbul, în 3 volume (al 4-lea sub tipar) prețul unui volum Lei 2'50.

Octavian Goga. Insemnările unui trecător. Grămpeie din sbuciumările dela noi. L. 3'50

Zaharie Bârsan. Impresii de teatru din Ardeal. Lei 2.—

Ioan Russu Șirianu. La Roma. Note de călătorie. Lei 2.—

Lucian Bolcaș. La cărările vieții. L. 1'50.

Lucian Bolcaș. Seri albastre. (Pentamecor). Lei 1'50.

**De vânzare la: LIBRĂRIA „CONCORDIA“
Arad, strada Francisc Deak numărul 39.**

Se angajează

imediat de cătră institutul nostru

- 1) Un bun achizitor-incassator
- 2) Un cassier, și
- 3) mai mulți funcționari agili.

Preferiți sunt cari au fost la bănci, ori la vre-o casă de comerț. Pot concura și D-șoare.

Ofertele în cari se vor arăta pretențiile, garanța și referințele se vor adresa:

**Direcțiunea TIPOGRAFIEI CONCORDIA
SOC. PE ACȚII ARAD.**

**IN ATENȚIUNEA COMERCIANȚILOR DE
VINURI ȘI PROPRIETARILOR DE VII.**

Magazin permanent de butoaie
pentru vin, de toate măsurile.

**IOSIF UNGĂR, COMERCIANT DE
BUTOAIE. = Str. VARJASSY L. No 39.
U 554-20**

**Esente de
ROM și
LICHER**

Se capătă engros la
TEODOR ERÉNYI
Arad, str. Deho 3

CUMPĂR

permanent cotra contra celor mai
mai urcate prețuri de zi, în orice
cantitate transportate la Arad sau
în orice gară din provincă, Sâmbure
de Bostan, rapită sălbatică și
floarea soarelui. Ka 703

Alexandru Kaufmann,
strada Munkácsi Nr. 3, Parterre la dreapta.

**RECLAMA ESTE SUFLETUL
COMERCIULUI.**

Faceți publicațiunile DV. în cel mai
răspândit ziar de dincoace de Carpați

„ROMANUL“,

și atunci succesul este sigur!

Se pot insera cereri și oferte de ser-
viciu, închiriere, arândări, cumpă-
rări și vânzări de mobile și imobile,
anunțuri comerciale, anunțuri de
oasătorie, etc. etc.!

Taxele se plătesc după tarif.

